

Education and Culture DG

'Youth in Action' Programme

EVT KOOLITUS- JA HINDAMISTSÜKKEL

JUHISED JA MINIMAALSED KVALITEEDISTANDARDID

Euroopa Noored Programm

Mai 2011

1. Sissejuhatus

Komisjon tunnustab osalemist Euroopa Noored Programmis kui mitte-formaalse õppimise kogemust, mis annab selles osalevatele inimestele uusi kogemusi ja oskusi. See kehtib eriti Euroopa vabatahtliku teenistuse (EVT) osas, mis suurendab osalejate kutsealaseid oskusi ja pädevusi ning muudab nad seeläbi potentsiaalsetele tööandjatele atraktiivsemaks. Samal ajal suurendab see nende solidaarsustunnet, arendab sotsiaalseid oskusi ja soodustab aktiivset osalemist ühiskonnas.

Üks EVT võtmetunnuseid on pakutav koolitus ja hindamine, noorte vabatahtlike juhendamine mitte-formaalse õppeprotsessi kaudu enne ja pärast nende välismaal toimunud teenistusperioodi ning selle ajal.

EVT koolitus- ja hindamisdimensiooni eesmärk on pakkuda noortele vabatahtlikele pidevat ja katkematut tuge kogu nende teenistusperioodi vältel. Selline koolitus ja hindamine tuleb kasuks iga noore inimese haridusele ning arengule. Samuti aitab see lahendada konflikte ja ennetada riske ning pakub võimalusi vabatahtliku EVT kogemuse hindamiseks.

Käesoleva dokumendi eesmärk on tutvustada EVT erinevate koolitus- ja hindamisformaate minimaalseid kvaliteedistandardeid.

Kvaliteet on ettevalmistuse, koolituse ja hindamise peamine eesmärk. Võttes arvesse riikide, riiklike büroode ja vabatahtlike mitmekesisust, on koolitusformaat üsna paindlik, kuid kvaliteedinäitajad peaksid olema ühised kõikidele koolitussessioonidele. Samas peaks riiklik büroo (ja projekti elluviija) püüdma maksimaalselt tagada olukorra, kus pakutavad koolitus-/hindamisvõimalused oleksid iga vabatahtliku puhul kooskõlas tema individuaalsete vajadustega.

Käesolev dokument toob välja miinimumi, mida iga koolituse/hindamise sessioon peaks katma. Loomulikult võivad koolitajad ja organisaatorid lisada erinevaid riigispetsiifilisi või projektspetsiifilisi aspekte, mida nad peavad oma koolitus/hindamissessioonidel osalevate inimeste jaoks vajalikuks või oluliseks. Minimaalsed kvaliteedistandardid selgitavad, mida järgneva kohtumise organiseerijad, projekti juhendajad, mentorid või vabatahtlikud ise võiksid koolitus/hindamissessioonil saavutada. Koolituse läbiviijad võivad ühendada erinevaid koolitus/hindamisetappe, vältides seejuures siiski sisulisi kattumisi, ning aidata seeläbi luua vabatahtlikele katkematu õppeprotsess nii enne kui pärast teenistusperioodi ning selle ajal.

2. Koolitus- ja hindamistsükkel

Selleks, et ühtlustada EVT vabatahtlike koolitust ja hindamist ning muuta see professionaalsemaks, on Komisjon loonud „Koolitus- ja hindamistsükli“, mille eest programmiriikides ning Ida-Euroopa, Kaukasuse ja Kagu-Euroopa naabruspiirkonna riikides vastutavad riiklikud bürood ja piirkondlikud SALTO keskused.

See koolitus- ja hindamistsükkel (*TEC-training and evaluation cycle*) hõlbustab kontakti vabatahtliku, projekti elluvijate ja riiklike büroode/SALTO-de vahel. See täiendab teisi toetus- ja tugisüsteeme, mida enne teenistusperioodi ning selle ajal pakuvad saatev, vastuvõttev ning koordineeriv organisatsioon.

Koolitus- ja hindamistsükkel koosneb kahest sessioonist:

- saabumisjärgne koolitus;
- vaheanalüüs.

Vabatahtlikel on õigus ja kohustus osaleda mõlemal sessioonil ning projekti elluvijad peavad tagama, et nende vabatahtlikud TEC-il osaleksid, kuna see on vabatahtliku teenistuse lahutamatu osa.

Riiklikud bürood/SALTO-d peavad pakkuma koolitus- ja hindamissessioone kõikidele vabatahtlikele oma riigis/piirkonnas (sealhulgas neile, kes osalevad tsentraliseeritult Hariduse, Audiovisuaalvaldkonna ja Kultuuri Täitevasutuse poolt rahastatud projektides). Võttes arvesse vabatahtlike suurt hulka ning pidades silmas esile kerkida võivaid spetsiifilisi olukordi, võivad riiklikud bürood/SALTO otsustada delegeerida kõik või osa koolitus/hindamissessioonidest alltöövõtjatele. Sellegipoolest peavad bürood/SALTO olema maksimaalselt sessioonidega seotud ning hoidma koolitajatega regulaarselt kontakti. Samuti on kasulik kaasata uute vabatahtlikke koolitamisesse ja hindamisse endisi vabatahtlikke.

Koolitus- ja hindamissessioonid peaksid üksteist täiendama, toimuma teenistuse ning vabatahtliku mitte-formaalse õppeprotsessi erinevates staadiumites.

Koolitus- ja hindamistsükkel ning minimaalse kvaliteedi nõue rakenduvad ka naabruspiirkonna riikidele, kus ei ole riiklikku bürood või SALTO-t, mis organiseeriks TEC-i. Nendes riikides organiseerib koolitus- ja hindamissessioonid EVT vastuvõttev või koordineeriv organisatsioon. Selle jaoks on võimalik saada täiendavat finantstoetust, kui märkida see ära taotlusvormil.

2.1 Saabumisjärgne koolitus

Koolituse eesmärgid

Saabumisjärgse koolituse peamine eesmärk on tutvustada vabatahtlikele vastuvõtvat riiki, valmistada neid ette teenistusperioodiks ning EVT kogemuseks. Saabumisjärgne koolitus aitab vabatahtlikel kohaneda kultuuriliste ja isiklike väljakutsetega. See annab vabatahtlikele võimaluse üksteisega tuttavaks saada ning luua võrgustikke. Vabatahtlikke tuleks juhendada ka konfliktide ennetamise ja kriisijuhtimise osas.

Samal ajal suurendab see koolitus vabatahtlike suhtlemisoskust ning tutvustab kultuuridevahelise õppimise aspekte. See aitab vabatahtlikel mõista, et kultuurilised erinevused eeldavad erinevaid käitumismalle. Koolitus on vabatahtlike jaoks aeg, mil nad planeerivad oma järgnevat ja seavad teenistusperioodiks isiklike eesmärgi, mis on kooskõlas EVT mitte-formaalse õppimise filosoofiaga.

Kui vabatahtlikud on juba mõnda aega vastuvõtvas organisatsioonis töötanud, jagavad nad oma esimesi kogemusi ning täpsustavad oma projektiga seotud küsimusi.

Koolituse ülesehitus

Tingimused ja koolitustavad on riigiti erinevad, kuid järgnevad näitajad iseloomustavad saabumisjärgse koolituse kõige tavalisemat raamistikku:

- *Aeg:* 4 nädala jooksul pärast vabatahtliku saabumist;
- *Kestus:* keskmiselt 7 tööpäeva;
- *Toimumispaik:* vastuvõttev riik.

Selleks, et koolitusest oleks maksimaalselt kasu, peaks see toimuma võimalikult kohe pärast vabatahtliku saabumist.

Vabatahtlikele, kelle teenistusperiood on lühem kui 2 kuud, võib riiklik büroo pakkuda lühemat ning neile kohandatud saabumisjärgset koolitust ning erandjuhul võib büroo vabastada vabatahtlikud riikliku büroo/SALTO poolt organiseeritud saabumisjärgsest koolitusest. Viimasel juhul organiseerib vastuvõttev või koordineeriv organisatsioon koolituse kooskõlas minimaalse kvaliteedi standarditega, kuid tõenäoliselt on selle kestus lühem.

Koolituse eeldatavad tulemused

Saabumisjärgne koolitus varieerub vastavalt riigi olukorrale, tegelikkusele koolitustavadele. Sellegipoolest peab see tagama, et iga vabatahtlik:

- on teadlik viisade, elamisloa, kindlustuse, EVT lepinguga seotud küsimustest ja oma õiguslikust seisundist vabatahtlikuna ning tal on võimalus neid küsimusi arutada;
- tunneb kindlustuse ja kriisijuhtimise süsteeme (AXA/EBA dokumentatsioon ja protseduurid);
- teab, millist toetust on võimalik saada riiklikust büroost, SALTO-lt ja Täitevastutuse juures asuvalt noorte tugisüsteemilt;
- on saanud infot vastuvõtja riigi ajaloo, poliitika ja ühiskondliku olukorra kohta, vastuvõtva riigi kultuuri võtmeaspektide ning selle kohta, kuidas osaleda kohalikus ühiskonnas;
- on teadlik sellest, kuidas tulla toime kultuuriliste erinevuste ja konfliktiolukordadega;
- on tuttav iga projektipartneri (saatev, vastuvõttev, koordineeriv organisatsioon, vabatahtlik) rolliga ning on teadlik oma õigustest ja kohustustest;

- saab kohtuda ning luua võrgustikke teiste EVT vabatahtlikega;
- saab põhilist informatsiooni Euroopa Liidu ning selle noortevaldkonda puudutavate tegevuspõhimõtete ja programmide kohta;
- saab informatsiooni EVT ja Euroopa Noored Programmi eesmärkide ja põhimõtete kohta;
- mõistab, mida tähendab olla EVT vabatahtlik;
- määratleb täpselt oma vabatahtliku teenistuse eesmärged ning ideid (ning saavutusi, mida võiks lisada Noortepassi).

2.2 Vaheanalüüs

Vaheanalüüsi eesmärk

Vaheanalüüs võimaldab vabatahtlikul hinnata oma seni omandatud kogemust ning mõelda vastuvõtva organisatsiooni poolt välja pakutud tegevustele, rollile ja toele ning enda panusele. Vaheanalüüs on oluline riskide ennetamiseks ja kriisijuhtimiseks ning seeläbi hõlbustab see vajadusel ka konfliktide lahendamist! Lisaks sellele jagavad vabatahtlikud positiivseid kogemusi ja suurendavad motivatsiooni.

Vaheanalüüsi kohtumine annab võimaluse õppida teiste vabatahtlike „EVT kogemusest“ ning aitab vabatahtlikul leida oma edasises teenistuses arenguvõimalusi ning mõelda, kuidas veelgi paremini toime tulla. Lisaks sellele aitab see vabatahtlikel mõelda, mida nad pikemas perspektiivis tegema hakkavad, kui teenistusperiood läbi saab. Analüüs peaks avardama ka vabatahtlike arusaama oma isiklikust õppimisprotsessist, sidudes seda Noortepassi võtmepädevustega.

Üldiselt peaks vaheanalüüs toimuma vabas ning sundimatus õhustikus, et vabatahtlik tunneks end mugavalt ning jagaks oma kogemust ja räägiks asjadest, mis on tema jaoks olulised.

Vaheanalüüsi kohtumise ülesehitus

Tingimused ja koolitustavad on riigiti erinevad, kuid järgnevad näitajad iseloomustavad vaheanalüüsi kõige tavalisemat raamistikku:

- *Aeg:* minimaalselt 2 kuud pärast saabumisjärgset koolitust ning minimaalselt kaks kuud enne teenistusperioodi lõppu;
- *Kestus:* keskmiselt 2,5 tööpäeva;
- *Toimumispaik:* vastuvõttev riik.

On väga oluline, et vaheanalüüs oleks kavandatud vabatahtlike omavahelise kohtumisena. Selleks ajaks on vabatahtlike saabumisest möödunud piisav aeg ning nad on saanud piisavalt kogemusi oma olukorra analüüsimiseks, kuid samas on teenistusperioodi lõpuni jäänud veel piisav aeg, et vajadusel olukorda muuta.

Vaheanalüüsi kohtumine on mõeldud üksnes nendele vabatahtlikele, kelle teenistusperiood on kuus kuud või enam.

Vaheanalüüsi eeldatavad tulemused

Vaheanalüüs varieerub vastavalt riigi olukorrale, tegelikkusele ja koolitustavadele. Sellegipoolest peab analüüsikohtumise lõpuks iga vabatahtlik olema:

- isiklikult hinnanud projekti seni omandatud kogemuse põhjal ning analüüsinud oma tegevusi;
- jaganud isiklike kogemusi (uute oskuste ja pädevuste omandamise, kogukonna elust osavõtmise, erinevas kultuurikeskkonnas elamise, keele kasutamise kohta);
- teinud kindlaks probleemid, raskused, läbi tehtud või esile kerkinud konfliktid ning sellest lähtuvalt saanud rahuldavat tuge ning juhtnööre „järgmiste sammude“ astumiseks nende probleemide lahendamise teel;
- aidanud arendada / parendada tegevusi, millega ta on seotud;
- saanud informatsiooni ja juhendamist võimaluste kohta, millega end pärast teenistusperioodi siduda;
- mõistnud, kuidas kavandada Noortepassi;
- saanud informatsiooni koostatava lõpparuande kohta.

3. Pakutav lisakoolitus ja -toetus

Lisaks EVT koolitus- ja hindamistsüklile saavad vabatahtlikud pidevalt nõustamist ja juhendamist enne ja pärast teenistusperioodi ning selle jooksul, kuna projektijuhtidele, mentoritele ja koolitajatele suunatud koolitus moodustab kompleksse meetmetepaketi, millesse on kaasatud ka vabatahtlikud ja projekti elluvijad üle terve Euroopa vabatahtliku teenistuse.

Saatev, vastuvõttev ja koordineeriv organsatsioon vastutavad vabatahtlike ettevalmistamise eest enne lahkumist ning samuti keelekoolituse ja personaalse ning ülesannetega seotud toetuse pakkumise eest teenistusperioodi vältel¹.

Lisaks saatva organisatsiooni lahkumiseelsetele ettevalmistustele võivad mõned riiklikud bürood organiseerida vabatahtlikele enne nende lahkumist ühepäevaseid infokoosolekuid.

Riiklikud bürood on vastutavad ka teenistuse läbinud vabatahtlikele iga-aastase EVT kohtumise korraldamise eest. Need kohtumised võivad olla hindamiskohtumised, endiste vabatahtlike kokkusaamised ja kampaaniasündmused.

¹ Täieliku kirjelduse projekti elluvijate kohustustest leiab programmi juhendist aadressil http://ec.europa.eu/youth/youth-in-action-programme/doc443_en.htm.

3.1 Lahkumiseelsed ettevalmistused (saatva organisatsiooni vastutusala)

Koolituse eesmärk

Selleks, et projekt oleks edukas ning EVT kogemus vabatahtliku jaoks positiivne ja rikastav, on ülimalt oluline, et saatev organisatsioon valmistaks vabatahtlikku enne lahkumist eelseisvaks kogemuseks piisavalt ette.

Selline ettevalmistus peaks toimuma vähemalt üks kuu enne lahkumist ning peaks vastama vabatahtliku individuaalsetele vajadustele ning võtma arvesse projekti spetsiifilisust, teenistuse iseloomu ja vastuvõtjariigi omapära.

Lahkumiseelne ettevalmistus varustab vabatahtlikku informatsiooniga, mis puudutab EVT-d, projekti elutsükli ning projektiga seotud erinevaid osapooli. See annab vabatahtlikele võimaluse arutada koos saatva organisatsiooniga oma ootustega seotud küsimusi, motivatsiooni ning ka muresid, mis neil võib seoses projektiga olla.

Väga oluline on anda vabatahtlikele infot teemal „Mida EVT-It oodata“ (kuulub infopaketti), kuid tähtis on tutvustada ka konfliktiennetuse ja kriisijuhtimise põhialuseid. Teenistusperioodi vältel elavad vabatahtlikud erinevates riikides, puutuvad kokku inimestega erinevatest kultuuridest ning kes on sageli ka erineva keeletaustaga. Vahel võib see olla keeruline ning suure tõenäosusega seisavad vabatahtlikud oma teenistuse kestel silmitsi mitmete keeruliste olukordadega. Seetõttu on ülimalt oluline, et vabatahtlikud saaksid baastadmised kultuuridevahelise õppimisprotsessi kohta ning neil oleks selge, millist tuge on neil oma teenistusperioodi vältel võimalik saada.

Lahkumiseelse ettevalmistuse hulka kuulub vabatahtlike informeerimine praktiliste ja tehniliste aspektide osas nagu kindlustus, viisa, taskuraha, töötunnid jms.

Enne lahkumist saab iga vabatahtlik infopaketi. Lahkumiseelne ettevalmistus pakub saatvale organisatsioonile hea võimaluse koos vabatahtlikuga infopaketi erinevad osad üle vaadata ja läbi arutada.. Koordineeriv organisatsioon vastutab selle eest, et kõik projektiga seotud vabatahtlikud saaksid kindlasti infopaketi.

Ettevalmistuse eeldatavad tulemused

Lahkumiseelne ettevalmistus varieerub vastavalt koolitustavadele, organisatsiooni võimalustele ning vabatahtliku vajadustele. Sellegipoolest peab lahkumiseelne ettevalmistus tagama, et lahkumise ajaks kõik vabatahtlikud:

- mõistavad Euroopa vabatahtliku teenistuse ideed ning selle kohta Euroopa Noored Programmis;
- teavad, kes on EVT raamistikus nende partnerid ning millised on partnerite rollid, st saatev, vastuvõttev ja koordineeriv organisatsioon, mentor ja mõnel pool ka riiklik büroo/Täitevastutus, SALTO ja Euroopa komisjon;
- on tuttavad dokumendiga „Mida EVT-It oodata“;
- on jaganud teistega oma põhjendusi, ootusi ja hirme ning on analüüsinud oma eesmäärke, sh õpieesmäärke;
- on saanud vajalikku praktilist ja tehnilist informatsiooni viisadid, elamisluba, oma õiguslikku seisundit vabatahtlikuna, kindlustust, taskuraha ja EVT lepingut puudutavates küsimustes;
- saavad aru kultuuridevahelise õppimise tähendusest ning mõistavad pidevat kultuuridevahelist õpeprotsessi;
- on saanud juhendust või vähemalt näpunäiteid kriisijuhtimise küsimustest;
- mõistavad Noortepassi tähtsust ning selle saamise kasulikkust.

3.2 Iga-aastane EVT kohtumine (organiseerib riiklik büroo)

Kohtumise eesmärgid

Iga-aastase EVT kohtumise organiseerib saatev riiklik büroo ning see koondab endiseid, käesolevaid ning potentsiaalseid vabatahtlikke. See võib olla kas hindamiskohtumine, endiste vabatahtlike kokkusaamine ja/või kampaaniasündmus. Eriti oluline on see viimase aasta jooksul teenistuse lõpetanud vabatahtlikele, kellele pakub see võimalust arutada ning hinnata oma kogemust ning anda seda edasi potentsiaalsetele ning antud ajahetkel teenistust läbivatele vabatahtlikele.

Üks kohtumise eesmärke on tagada, et riiklik büroo saaks tagasisidet projektide, projekti elluviijate, praktilise korralduse ja EVT üldise mulje kohta. Eriline tähelepanu on küsimusel, milline oli teenistusperioodi õppimiseefekt vabatahtlikule.

Kohtumise ülesehitus

Tingimused ja tavad varieeruvad ka kohtumise osas, kuid järgnevad näitajad iseloomustavad iga-aastase EVT kohtumise kõige sobilikumat raamistikku:

- *Aeg:* tavaliselt üks kord aastas igas riigis, kuid mõned riiklikud bürood võivad organiseerida ka piirkondlikke kohtumisi;
- *Kestus:* 1-2 päeva;
- *Osalejad:* Katta saab vaid nende vabatahtlike kulusid, kes on lõpetanud teenistuse viimase 12 kuu jooksul, kuid kohtumised võivad hõlmata ka laiemat gruppi, kuhu kuuluvad endised, praegused ja potentsiaalsed vabatahtlikud, projekti elluviijad, meedia ning muud huvitatud osapooled.

Kohtumise eeldatavad tulemused

Iga-aastane EVT kohtumine varieerub vastavalt riigi olukorrale, tegelikkusele ja tavadele. Sellegipoolest peab kohtumise lõpuks iga vabatahtlik, kes on viimase aasta jooksul lõpetanud teenistuse, olema hinnanud oma EVT kogemust järgmisi punkte silmas pidades:

- koostöö vabatahtliku ja projekti elluviijate vahel ning saadud personaalne tugi ja juhendus;
- vabatahtlike isiklik panus teenistusse;
- üldine pedagoogiline lähenemine ning vabatahtlike endi õppimissaavutused (isiklik, kutsealane, sotsiaalne), sealhulgas oma isiklike võimete ja oskuste mõistmine ja (kui on asjakohane) Noortepassi lõplik vormistamine;
- vabatahtlike suurenenud teadmised Euroopast, muutused suhtumises Euroopasse ning suurenenud arusaam kultuurilisest mitmekesisusest;
- EVT kogemuste jagamine teiste vabatahtlikega.

Lisaks sellele võib iga-aastane EVT kohtumine olla:

- võimalus potentsiaalsetele vabatahtlikele ja projekti elluviijatele kohtuda kogenud vabatahtlikega;
- võimalus reklaamida EVT-d ja selle mõju tänu kokkupuutele huvitatud osapoolte, poliitikute ja meediaga;
- võrgustike loomise võimalus endistele vabatahtlikele, uurimaks ja arendamiseks uusi projekte ja kasutama oma kogemusi muudel viisidel;
- edukate projektide esitus;
- vabatahtliku tegevuse tähistamine.